

DIEREN OP TREKTOCHT

III

Het trekken van sommige vogels op bepaalde tijden van het jaar is een verschijnsel, dat vrijwel iedereen kent, d.w.z. waarvan iedereen wel wat heeft gehoord. Trouwens oude liedjes en sprookjes vertellen toch allerlei over de zwaluwen b.v., die zo trouw zijn, dat zij in de lente terugkeren naar het nest in de oude schuur, dat zij de vorige herfst hebben verlaten. Nu moge het verschijnsel van de vogeltrek nog zo algemeen bekend zijn, toch heeft het nog tal van geheimen bewaard, die de wetenschap tot nu toe niet heeft kunnen oplossen.

Wie zegt b.v. aan de zwaluwen in Afrika dat het tijd geworden is om de grote reis naar het noorden aan te vangen? Men is er nu wel achter gekomen dat de trek tijden door de inwerkingen van bepaalde hormonen geregeld worden, doch dat is slechts een halve oplossing. Inderdaad, hoe komt het dat die hormonen alleen op bepaalde tijden gaan werken? En verder: hoe kennen de trekvogels hun weg? Jonge zwaluwen en jonge kraanvogels begeven zich samen op weg met de ouders, die de reis reeds aflegden en dus als gidsen kunnen optreden. Men zou hier kunnen aannemen, dat de jonge vogels door hun scherpe zintuigen en hun geheugen de trekwegen leren kennen. Doch andere vogelsoorten trekken niet in groepen, maar afzonderlijk, zodat elk individu zelfstandig de trekweg moet vinden. Bij weer andere soorten vertrekken de jongen enige tijd vóór de ouders of omgekeerd. Jonge ooievaars werden gemerkt en zolang gevangen gehouden tot alle oude vogels vertrokken waren. Eerst dan werden de gemerkte jonge vogels vrijgelaten en zij vlogen precies langs dezelfde weg als hun ouders. Hier is men dus wel verplicht te denken, dat bij de trekvogels de kennis van de trekwegen aangeboren moet zijn.

Zelfs indien de kennis van de trekwegen aangeboren zou zijn, dan zijn daardoor nog lang niet alle raadsels opgelost. Men weet b.v. nog niet hoe trekvogels, die door stormen of sterke luchtstromingen uit hun koers geslagen worden, zich opnieuw oriënteren.

Over trekwegen zelf van sommige trekvogels is men intussen voortreffelijk ingelicht. Het ringen van duizenden en nog eens duizenden vogels op de zogenaamde vogelwachten is een uitmuntend

middel gebleken om de trekwegen nauwkeurig te bepalen.

Vier trekwegen worden op de plaat in beeld gebracht en wel zo dat de betreffende trekvogel is voorgesteld met een achtergrond in de kleur, waarmee ook zijn trekweg op de wereldkaart is aangegeven.

De Rietzanger van Alaska trekt naar Hawaï. De Rietzanger van Canada daarentegen trekt van Labrador over de Antillen naar de pampa's van Argentinië. De ooievaar van Europa trekt over het Nijldal naar Kaapland, terwijl die van Gibraltar naar Centraal-Afrika trekt. De Oostsiberische snip trekt van Oost-Siberië naar Achter-Indië, andere groepen begeven zich echter naar Australië.

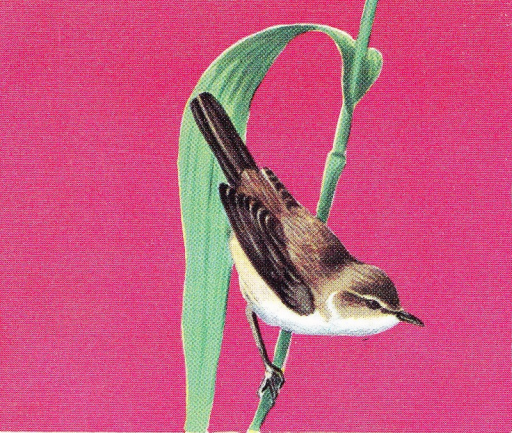
Enkele merkwaardige trekvogels zijn op de plaat in beeld gebracht. Vermelden wij eerst de Kraanvogel (onder links), die zelfs iets groter is dan de ooievaar. Bij het trekken schijnt hij, evenals de ooievaar, gebruik te maken van thermische windstromingen. De herfsttrek begint bij ons half september, wordt het talrijkst in oktober en eindigt begin november. Naast de kraanvogel zijn rechts op een bovenste rij afgebeeld: Nachtegaal, Weidehop en Boerenzwaluw; op de onderste rij: Wielewaal, Spreeuw en Huiszwaluw. De Nachtegaal trekt vooral 's nachts van augustus tot oktober en komt ongeveer half april terug. De Hop of ook wel Weidehop geheten, trekt hoofdzakelijk in september en oktober en keert half-mei terug.

De Boerenzwaluw is een dagtrekker, meestal in september. In België geringde exemplaren bleken te overwinteren in Nigeria, Guinea en Kongo. De terugkeer heeft plaats van einde maart tot begin april.

De herfsttrek van de Wielewaal begint in juli en kan duren tot september. De winter wordt doorgebracht in Oost-Afrika, Abessinië en Kameroen. De terugkeer duurt van april tot begin mei.

De Spreeuw is gedeeltelijk standvogel en gedeeltelijk trekvogel. Trekkers uit het oosten en het noord-oosten hebben hun winterkwartier in Nederland en in België.

De Huiszwaluw heeft haar winterkwartier in Afrika bezuiden de Sahara, hoofdzakelijk in Kaapland en verder in India. Het wegtrekken begint eind augustus en duurt tot begin oktober. De voorjaarstrekkers is iets later dan die van de Boerenzwaluw, gewoonlijk van half april tot ver in juni.

Migrations des oiseaux

Comment les hirondelles savent-elles donc que le temps est venu d'entreprendre leur long voyage ? On croit que la migration est réglée par les sécrétions de certaines hormones, mais ceci n'explique pas tout. En effet, comment se fait-il que ces hormones n'agissent qu'à des époques déterminées ? Et comment les oiseaux migrateurs s'orientent-ils ?

Même si l'on admet que la connaissance de l'itinéraire de la migration est héréditaire, tous les problèmes ne sont pas résolus. On ne sait pas encore comment des oiseaux migrateurs, qui ont dérivé de leur route à la suite des tempêtes ou de forts courants aériens, réussissent à retrouver le bon chemin.

On a pu déterminer les itinéraires suivis par certains oiseaux migrateurs, ceci grâce au baguage de milliers d'oiseaux dans les réserves naturelles. Quatre parcours sont indiqués sur la carte ; les oiseaux qui les suivent sont représentés chacun sur un fond de même couleur que sa voie de migration reproduite sur la carte.

La locustelle d'Alaska part pour Hawaï. La locustelle canadienne quitte le Labrador pour aboutir dans les pampas d'Argentine via les Antilles. La cigogne d'Europe suit la vallée du Nil pour aboutir au Cap, tandis que celle de Gibraltar hiverne en Afrique centrale. La bécasse de Sibérie quitte la Sibérie orientale à destination de l'Inde, ou de l'Australie.

Signalons encore quelques autres oiseaux migrateurs : tout d'abord la grue cendrée (en bas à gauche), qui est légèrement plus grande que la cigogne. Elle semble, tout comme cette dernière, utiliser les courants aériens thermiques pour se déplacer. La migration automnale commence chez nous à la mi-septembre, pour battre son plein en

octobre et se terminer début novembre. A côté de la grue cendrée, sont reproduits sur la rangée supérieure le rossignol, la huppe et l'hirondelle de cheminée. Sur la rangée inférieure : le loriot jaune, l'étourneau et l'hirondelle de fenêtre.

Le rossignol se déplace surtout la nuit, d'août à octobre et revient vers la mi-avril.

La huppe quitte nos régions en septembre-octobre et revient vers la mi-mai.

L'hirondelle de cheminée voyage de jour, principalement au mois de septembre. Des individus bagués dans nos régions ont été retrouvés au Nigeria, en Guinée et au Congo. Le retour en France se situe fin mars, début avril.

Le loriot jaune entame son mouvement migratoire dès le mois de juillet pour le terminer en septembre. Il passe l'hiver en Afrique orientale, en Abyssinie et au Cameroun. La migration de printemps débute en avril pour se terminer au début du mois de mai.

L'étourneau est partiellement sédentaire et partiellement migrateur. Des migrateurs de l'est et du nord-est ont leurs quartiers d'hiver en Belgique et en Hollande.

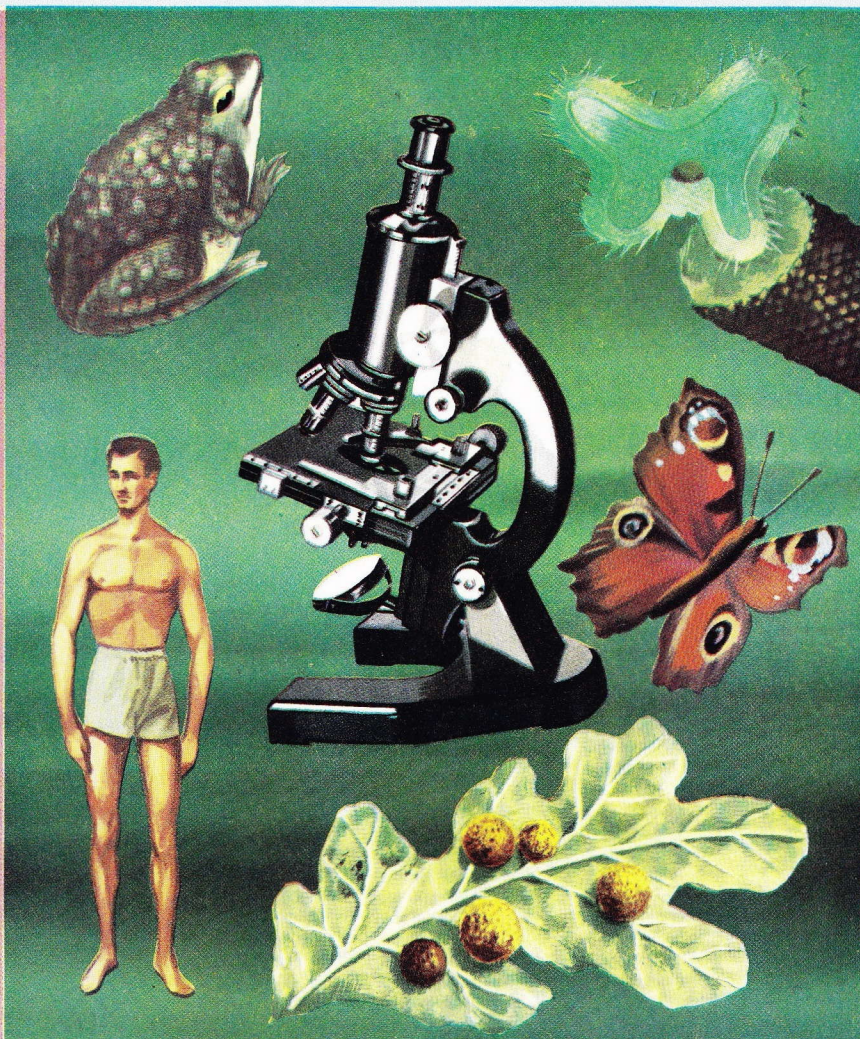
L'hirondelle de fenêtre a ses quartiers d'hiver en Afrique, au sud du Sahara, mais surtout au Cap et en Inde. Le mouvement migratoire débute fin août pour se terminer début octobre. La migration de printemps est légèrement plus tardive que celle de l'hirondelle de cheminée et s'étend de la mi-avril jusqu'à fin juin.

En haut : quatre oiseaux migrateurs et leurs itinéraires : la locustelle d'Alaska, la locustelle canadienne, la cigogne d'Europe, la bécasse de Sibérie.

En bas : quelques oiseaux migrateurs d'Europe : la grue cendrée, le rossignol, la huppe, l'hirondelle de cheminée, le loriot jaune, l'étourneau et l'hirondelle de fenêtre.

GLOBERAMA

LA VIE ET SES MERVEILLES HET LEVENSWONDER

CASTERMAN

KEURKOOP NEDERLAND

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
espagnol (Codex)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1962 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN